

ADVIES VOOR RICHTLIJNEN
MILIEU-EFFECTRAPPORT EENHEIDSOEFENTERREIN
"DE HAAR"

Advies

Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport
eenheidsoefenterrein De Haar: advies op grond van art.
41n eerste lid, van de Wet algemene bepalingen
milieuhygiëne (regelen met betrekking tot
milieu-effectrapportage) / [door een werkgroep van de
Commissie voor de Milieu-effectrapportage]. - Utrecht:
Commissie voor de Milieu-effectrapportage
ISBN 90-71887-27-8
SISO 614.6 UDC [504.05:355.74](492)
Trefw.: milieu-effectrapportage ; militaire terreinen.

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan de Staatssecretaris van
Defensie,
dhr. J. van Houwelingen
Postbus 20701,
2500 ES 's-GRAVENHAGE

uw kenmerk

D87/044/2045

onderwerp

Advies voor richtlijnen
MER EOT De Haar

uw brief

d.d. 19 januari 1987

ons kenmerk

U60/87/Hu/129-43
utrecht,

18 maart 1987

Met bovengenoemde brief verzocht U de Commissie voor de milieu-effectrapportage advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud voor het op te stellen milieu-effectrapport (MER) inzake het eenheidsoefenterrein (EOT) De Haar.

De bekendmaking betreffende het begin van de milieu-effectrapportage (m.e.r.) ten behoeve van de besluitvorming over de inrichting van het EOT De Haar vond plaats op 19 januari 1987 in de Staatscourant en enige regionale dagbladen.

Hierbij bied ik U het advies aan van de Commissie voor de m.e.r. overeenkomstig artikel 41 n, eerste lid van de Wet Algemene Bepalingen milieuhygiëne.

Voor de inhoud verwijs ik korthedshalve naar de samenvatting, waarin de belangrijkste aandachtspunten uit het advies zijn bijeengebracht in overeenstemming met de onderwerpen die volgens de Wet inzake m.e.r. tenminste in een MER behandeld zullen moeten worden. Daarnaast vraag ik Uw speciale aandacht voor het volgende.

Uit de besluitvorming rond het Structuurschema Militaire Terreinen blijkt dat bestuurlijke overwegingen op gemeentelijk niveau in hoge mate bepalend zijn geweest voor de ligging van het onderzoeksgebied, de daarbinnen onderscheiden locatie-varianten en de voorgenomen zandwinning in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied.

Uw toezegging aan de Gemeente Beilen (brief van 31 juli 1986, kenmerk D86/044/18114), dat een zo noordelijk mogelijke ligging van het EOT zal worden nagestreefd, kan belangrijke milieu-bezwaren met zich mee brengen. Nader geohydrologisch onderzoek zou kunnen uitwijzen dat een verschuiving van het onderzoeksgebied met enkele tientallen ha. in zuidelijke richting, het behoud van belangrijke natuurwaarden kan opleveren. Een bijkomend voordeel hiervan kan zijn dat aanzienlijk minder ingrijpende cultuur-technische maatregelen (ontwatering, bezanding, ontsluiting) nodig zijn, wat een besparing op de inrichtingskosten kan betekenen. Deze zuidelijker ligging van het EOT en de zandwinplaats heeft de Commissie als meest milieuvriendelijk alternatief in haar advies opgevoerd. De effecten op de landbouwkundige structuur van zo'n verschuiving zijn op voorhand moeilijk te schatten. Mede met het oog op de voorgenomen inrichting van een EOT is voor het gebied "Laaghalen" een ruilverkaveling aangevraagd. De Commissie acht het in principe wenselijk dat de procedures over de vaststelling van de MER en de landinrichting waar mogelijk op elkander worden afgestemd. De Commissie realiseert zich echter dat voor ieder van beide procedures een afzonderlijk tijdpad moet worden gevolgd. Indien deze te zeer uitelkaar lopen zouden ongewenste vertragingen kunnen ontstaan, hetgeen een te verregaande coördinatie weer ongewenst zou maken.

Ondergetekende zou tenslotte als zijn persoonlijke mening willen uitspreken, dat de inrichting van een landbouwgebied, zoals "De Haar", tot EOT een nieuwe benadering van de hiermede verbonden problemen betekent. Hij is van mening dat het aanbeveling verdient om bij de inrichting van andere militaire oefenterreinen in deze provincie hiermede rekening te houden. Het is niet zijn bedoeling met deze opmerkingen de bestaande planologische planvorming te doorkruisen. Zoals aangegeven betreft het hier een strikt persoonlijke benadering. Dit wil zeggen dat in de vergaderingen van de werkgroep deze zaak op geen enkele wijze aan de orde is gesteld.

De voorzitter,

dr. H. Cohen.

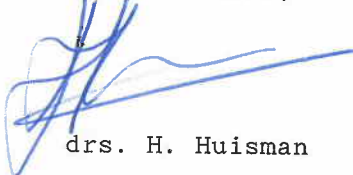
Bijlage: 1.

ADVIES VOOR RICHTLIJNEN
MILIEU-EFFECTRAPPORT EENHEIDSOEFENTERREIN
"DE HAAR"

Advies, op grond van artikel 41 n, eerste lid van de wet van 23 april 1986 tot uitbreiding van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Regelen met betrekking tot milieu-effectrapportage), inzake de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport ten behoeve van de besluitvorming over het eenheidsoefenterrein "De Haar".

Uitgebracht aan de Staatssecretaris van Defensie door een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage.

De secretaris,

drs. H. Huisman

De voorzitter,

dr. H. Cohen

Utrecht, 18 maart 1987

INHOUDSOPGAVE

	<u>Pagina</u>
1. INLEIDING.	5
2. SAMENVATTING VAN HET ADVIES.	7
3. PROBLEEMSTELLING EN DOEL.	10
3.1 Probleemstelling	10
3.2 Doel van het voornemen	12
4. DE VOORGENOMEN ACTIVITEITEN EN DE REDELIJKERWIJS IN BESCHOUWING TE NEMEN ALTERNATIEVEN.	13
4.1 De voorgenomen activiteit	13
4.2 Alternatieven	14
4.2.1 Nulalternatief	14
4.2.2 Locatie-alternatieven	15
4.2.3 Inrichtingsalternatieven	16
4.2.4 Nadere milieu-beschermende maatregelen	17
4.2.5 Het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast.	18
5. TE NEMEN EN EERDER GENOMEN BESLUITEN.	20
6. BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU WAARBIJ INBEGREPEN DE TE VERWACHTEN ONTWIKKELING VAN DAT MILIEU.	21
7. BESCHRIJVING VAN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU.	23
7.1 Algemeen	23
7.2 Prioriteiten en mate van detail bij de gevolgen per milieu-aspect	23
7.3 Geohydrologie, geomorfologie en bodem	24
7.4 Landschapsinrichting	25
7.5 Cultuurhistorie	25
7.6 Vegetatie	25
7.7 Fauna	26
7.8 Geluid en trillingen	26
7.9 Indirecte gevolgen en gevolgen van secundaire activiteiten.	27
8. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN.	28
9. OVERZICHT VAN LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE.	29
10. VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER.	29
11. SAMENVATTING VAN HET MER.	29

BIJLAGEN

1. Openbare bekendmaking van het Ministerie van Defensie omtrent milieu-effectrapportage voor de inrichting van een Eenheids Oefenterrein in het gebied "De Haar/Laaghalerveen" in de Staatscourant van 19 januari 1987.
2. Brief van de Staatssecretaris van Defensie van 19 januari 1987 aan de voorzitter van de Commissie voor de m.e.r. over het EOT de Haar.
3. Samenstelling van de werkgroep.
4. Lijst van inspraakreacties.

1. Inleiding

In het Structuurschema Militaire Terreinen (dl d, regeringsbeslissing blz. 51) is bepaald dat in het gebied De Haar/Laaghalerveen, op het grondgebied van de gemeenten Assen en Beilen een EOT zal worden ingericht. De exacte begrenzing van het EOT zal bij de opstelling van een inrichtingsplan in overleg met de betrokken lagere overheden, worden vastgesteld.

Op 19 januari 1987 is door het Ministerie van Defensie de procedure gestart ten behoeve van de besluitvorming over het inrichtingsplan. In deze procedure worden de regels toegepast met betrekking tot milieueffect rapportage uit de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Staatsblad 211). De bekendmaking van de start van de milieueffectrapportage (MER) vond plaats in de Staatscourant en een aantal nieuwsbladen (bijlage 1). Per brief van 19 januari 1987 (bijlage 2) verzocht de Staatssecretaris van Defensie de Commissie voor de m.e.r. overeenkomstig de bepalingen van de Wet inzake m.e.r. te adviseren over de richtlijnen met betrekking tot de inhoud van het door de initiatiefnemer (de Eerstaanwezend Ingenieur Directeur van de Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen in de regio Noord-Nederland) op te stellen milieueffect rapport (MER).

Het onderhavige advies is opgesteld door een werkgroep uit de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling van deze werkgroep is gegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt daarom verder in dit advies "de Commissie" genoemd. De Commissie vergaderde op 14 januari, 4 februari en 2 maart 1987. Voorafgaande aan de formele start van de m.e.r. bracht de Commissie op 5 november 1986 een bezoek aan het studiegebied en kreeg zij van het Ministerie van Defensie nadere informatie over het voornemen en de procedure voor de besluitvorming. Vertegenwoordigers van de Commissie, het bevoegd gezag en de initiatiefnemer wisselden op 11 maart 1987 van gedachten naar aanleiding van het concept-advies van de Commissie.

Het doel van het voorliggende advies van de Commissie is de milieuaspecten van de voorgenomen inrichting, het gebruik en het beheer van "De Haar" als EOT met medegebruik als OOT af te bakenen en de gewenste inhoud van het MER aan te geven.

In de opstelling van het advies heeft de Commissie alle (in totaal) via het Ministerie van Defensie ontvangen adviezen, commentaren en opmerkingen die schriftelijk werden ingebracht, in beschouwing genomen. Voorzover deze reacties (zie bijlage 4) betrekking hebben op milieuaspecten van de activiteit, werden zij in dit advies verwerkt. Waar zulks het geval is wordt in de tekst door middel van een voetnoot naar de betreffende reactie verwezen. Het advies is samengesteld in volgorde van de onderwerpen welke een MER tenminste moet bevatten volgens artikel 41 j van de wet inzake m.e.r. Hoofdstuk 2 bevat een samenvatting van de belangrijkste aandachtspunten in dit advies in de

vorm van beknopt geformuleerde vragen waarop het MER ten behoeve van de besluitvorming antwoord zal moeten geven.

2. SAMENVATTING VAN HET ADVIES.

De dienst Gebouwen, Werken en Terreinen in de regio Noord-Nederland van het Ministerie van Defensie is voornemens, conform het Structuurschema Militaire Terreinen, om in het gebied De Haar/Laaghalerveen een Eenheidsoefenterrein in te richten en te gebruiken.

Ten behoeve van de vaststelling van de exacte begrenzing van dit oefenterrein en van het inrichtingsplan wordt een milieu-effectrapportage uitgevoerd. Het doel van het onderhavige advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage is de milieu-aspecten van de allocatie, de voorgenomen inrichting, het gebruik en het beheer van De Haar als eenheidsoefenterrein met medegebruik als "Overig Oefenterrein" af te bakenen en de gewenste inhoud van het door de dienst Gebouwen, Werken en Terreinen van het Ministerie van Defensie op te stellen milieu-effectrapport aan te geven.

Een belangrijk aspect van dit inrichtingsplan behelst de zandwinning voor de ophoging van delen van het terrein ten behoeve van de begaanbaarheid. De mogelijkheden voor zandwinning binnen, maar ook buiten het terrein zullen in het MER op hun milieu-gevolgen dienen te worden vergeleken.

Het advies van de Commissie is opgezet in volgorde van de onderwerpen welke een milieu-effectrapport tenminste moet bevatten volgens artikel 41j van de wet inzake milieu-effectrapportage (Staatsblad 1986, 211). De belangrijkste aandachtspunten van dit advies zijn hierna samengevat in de vorm van een aantal vragen en punten waarop het milieu-effectrapport ten behoeve van de besluitvorming antwoord zal moeten geven.

Probleemstelling en doel (hoofdstuk 3):

- Wat is de achtergrond en de voorgeschiedenis van de aanwijzing van De Haar tot Eenheidsoefenterrein?
- Welke selectie-criteria werden hierbij voor de locatiekeuze gehanteerd?
- In hoeverre is bij de begrenzing van het onderzoeksgebied rekening gehouden met de geohydrologische relaties van het Witterveld met het beekdal?
- Op welke wijze kan, gezien de grote verwevenheid van de inrichting van het oefenterrein en de ruilverkaveling Laaghalen, een afstemming plaatsvinden, opdat landbouw- en milieubelangen meer gelijk op kunnen gaan lopen.
- De probleemstelling dient aandacht te geven aan het medegebruik van het terrein voor recreatie en andere activiteiten.

De activiteit en de alternatieven (hoofdstuk 4):

- Hoe zal het terrein worden ingericht, gebruikt en beheerd voor militaire doeleinden en eventueel recreatief medegebruik?
- Het nulalternatief zal kunnen worden opgevat als een referentiekader voor de beoordeling van de verschillende alternatieven; zowel de situatie zonder als na voltooiing van de ruilverkaveling als de

- stand van de procedure daartoe aanleiding geeft- dient te worden beschreven.
- Bij de uitwerking van alternatieven in het MER kan rekening worden gehouden met de mate waarin de locatievarianten uit de Startnotitie qua milieu-effecten uiteenlopen.
 - Voor de zandwinplaats zullen locatie-alternatieven ontwikkeld dienen te worden; hiervoor komen ook locaties buiten het studiegebied in aanmerking.
 - De inrichtingsalternatieven moeten worden uitgewerkt in verband met de verdeling, de ligging, de grootte, de indeling van de hoofdelementen en overgangsgebieden en in de relatie tot de landschappelijke en ecologische hoofdstructuren van het gebied.
 - Welke nadere milieu-beschermende maatregelen worden overwogen? Te denken valt aan het aanplanten van houtsingels ter voorkoming van verstuiving, in plaats van het zaaien van een grasmengsel en bemesten.
 - Als alternatief met de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu wordt voorgesteld het EOT en de zandplas meer in het zuiden van het studiegebied te projecteren, en in het noordelijk deel van het gebied zo weinig mogelijk ingrepen te plegen, in verband met de kwetsbare hydrologische relaties tussen beekdal en Witterveld.

Besluitvorming (hoofdstuk 5):

- Hoe zal de besluitvorming over de activiteit verlopen en met betrekking tot welk besluit wordt het MER opgesteld? Welke procedure en welk tijdplan worden daarbij gevolgd? Welke samenhang wordt nagestreefd met de aangevraagde ruilverkaveling Laaghalen?
- Welke reeds genomen besluiten, beleidsvoornemens of beleidsuitspraken stellen randvoorwaarden of beperkingen aan de besluitvorming?
- Welke andere besluiten zullen nog moeten worden genomen om het oefenterrein te realiseren?

Het bestaande milieu (hoofdstuk 6):

- De omvang van het studiegebied varieert per milieu-aspect en omvat die gebieden waar meetbare of bespeurbare milieu-veranderingen kunnen worden verwacht ten gevolge van de uitvoering van de voorgenomen activiteit en alternatieven daarvan.
- De bestaande toestand van het milieu dient beschreven te worden voor zover die toestand van belang is voor de voorspelling van de te verwachten milieu-effecten.
- De volgende milieu-aspecten verdienen bij dit onderdeel van het MER de aandacht: geomorfologie, bodem, grondwater, vegetatie, fauna en de landschaps-ecologische samenhangen, de huidige toestand van (on)rust (achtergrondgeluid-niveau), cultuurhistorie en de visuele aspecten van het landschap.

Gevolgen voor het milieu (hoofdstuk 7):

- Welke voorspellingsmethoden en -modellen zijn gebruikt?

- In de paragrafen 7.3 tot en met 7.9 van het advies wordt, voornamelijk in de vorm van vragen, ingegaan op de te verwachten gevolgen per milieu-aspect. Bij de behandeling van deze gevolgen per milieu-aspect zal ook gelet moeten worden op de onderlinge afhankelijkheid van en de samenhang tussen de onderscheiden milieu-aspecten.
- De gevolgen per milieu-aspect betreffen de geohydrologie, geomorfologie en bodem, landschapsinrichting en cultuurhistorie, vegetatie en fauna, geluid en trillingen en indirecte gevolgen en gevolgen van secundaire activiteiten.

Betekenis van de gevolgen voor het milieu van de verschillende te beschrijven alternatieven (hoofdstuk 8):

- Hoe worden de gevolgen voor het milieu van de verschillende alternatieven beoordeeld en in hoeverre zijn deze in onderlinge vergelijking per milieu-aspect te waarderen?

Leemten in kennis en informatie (hoofdstuk 9):

- Welke leemten in kennis en informatie bestaan er nog? Welke onzekerheden zijn er ten aanzien van de gebruikte gegevens, de gebruikte voorspellingsmethoden en de te verwachten milieu-gevolgen? Welke leemten in kennis zijn gebleven over de bestaande toestand van het milieu en over de geohydrologische relaties?
- Wat is het belang van deze leemten in kennis voor de besluitvorming?
- Zullen er voorbereidingen worden getroffen om de werkelijk optredende gevolgen voor het milieu te kunnen meten (evalueren) en zonodig te corrigeren na realisering van de activiteit?

Samenvatting van het MER (hoofdstuk 10):

- Is de samenvatting van het MER goed afgestemd op de inhoud van het MER?

Vorm en presentatie van het milieu-effectrapport (hoofdstuk 11):

- Het MER kan worden opgesteld als afzonderlijk document of als onderdeel van het ontwerp-inrichtingsplan. In het laatste geval dient de herkenbaarheid van het MER-gedeelte gewaarborgd te worden.
- De inhoud van het MER zal zo objectief mogelijk moeten zijn en moeten worden gericht op de bij de betrokkenen levende vragen.

3. PROBLEEMSTELLING EN DOEL.

3.1 Probleemstelling

De ligging van het EOT De Haar is blijkens het gestelde in het SMT, globaal bepaald in het Laaghalerveen op het grondgebied van de gemeenten Assen en Beilen. "De exacte begrenzig zal bij de opstelling van het concept-inrichtingsplan in overleg met de betrokken lagere overheden worden vastgesteld". (SMT, deel d, 1983-1984, 16666, nrs. 9-10., p. 51).

In het MER zal het besluit in het structuurschema Militaire Terreinen tot inrichting van een EOT in het gebied De Haar met de achtergronden en het gehele selectieproces, dat geleid heeft tot deze keuze, duidelijk uiteengezet moeten worden.

Hierbij dient de behoefte aan terreinen voor oefeningen op peletonsniveau in Noord-Nederland te worden aangegeven, als ook het aandeel dat De Haar daarin moet leveren, met de opgave van de herkomst van manschappen en voertuigen.

Het is de Commissie bekend dat de besluitvorming rond dit EOT een lange voorgeschiedenis heeft. Het onttrekt zich aan de beoordeling van de Commissie in welke mate milieu-overwegingen een rol hebben gespeeld bij de uiteindelijke keuze om het oefenterrein in De Haar/Laaghalerveen te situeren. De keuze wordt door de Commissie als een gegeven beschouwd.

Daarmee rekening houdend dienen in het MER de gebiedskenmerken van De Haar geplaatst te worden tegenover de criteria en eisen die worden gehanteerd voor een EOT. Tevens zal duidelijk moeten worden hoe sterk natuur- en milieu-aspecten bij de selectie van de locatievarianten zoals aangegeven in de startnotitie een rol hebben gespeeld.

In dit verband dient te worden gememoreerd dat de keuze op De Haar is gevallen om de natuurwaarden van het Witterveld, dat in eerste instantie was aangewezen als EOT, te kunnen behouden. In het MER dient daarom speciale aandacht te worden gegeven aan de mogelijke gevolgen van de inrichting en gebruik van de Haar als oefenterrein voor het Witterveld.

In de startnotitie (Nota van toelichting op het "voornemen") heeft de initiatiefnemer de intentie uitgesproken het oefenterrein zo te situeren, in te richten, te gebruiken en te beheren, dat zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de aanwezige waarden. Uit het MER zal duidelijk naar voren moeten komen op welke wijze hieraan concreet gestalte is te geven bij de verschillende locatie-, inrichtings- en beheersalternatieven en hoe het meest-milieuvriendelijke alternatief nader inhoud gegeven kan worden.

Eén en ander is vooral daarom van betekenis, daar uit de besluitvormingsprocedures blijkt dat bestuurlijke overwegingen op gemeentelijk niveau in hoge mate bepalend zijn geweest voor de ligging van het onderzoeksgebied en de daarbinnen onderscheiden locatie-varianten. De toezegging van de Staatssecretaris van Defensie aan de Gemeente Beilen dat een zo noordelijk mogelijke ligging van het EOT zal worden nagestreefd heeft als gevolg dat belangrijke milieu-bezwaren kunnen ontstaan. Uit het nader geohydrologisch onderzoek zou naar voren kunnen komen dat een verschuiving van het onderzoeksgebied juist in zuidelijke richting het behoud en ontwikkeling van belangrijke natuurwaarden met zich mee kunnen brengen. Een bijkomend voordeel zou kunnen zijn dat aanzienlijk minder ingrijpende cultuur-technische maatregelen (ontwatering, bezanding, ontsluiting) nodig zijn waarmee een besparing van de inrichtingskosten kan worden bereikt. De effecten op de landbouwkundige structuur van zo'n verschuiving zijn op voorhand moeilijk te schatten. Mede met het oog op de voorgenomen inrichting van een EOT is voor het gebied "Laaghalen" (van 1750 ha) een ruilverkaveling aangevraagd. Hierover is inmiddels de "Zienswijze" van de Centrale Landinrichtingscommissie verschenen. Er bestaat een sterke verwevenheid tussen de situering en inrichting van het EOT en de ruilverkaveling voor wat betreft verkaveling, ontsluiting, waterbeheersing, eventuele boerderijverplaatsing, recreatieve voorzieningen, landschapsbouw en reservaatvorming¹. Voorkomen dient te worden dat wordt geabstraheerd van een situatie die zich via een andere planprocedure- maar op de milieu-tijdas gemeten- gelijktijdig, zal gaan voordoen. Zo is het denkbaar dat bij een afstemming tussen beide procedures de nadelige effecten op het milieu kunnen worden verminderd of voorkomen. Het is mogelijk dat door toepassing van het principe "werk met werk maken" landbouw- en milieubelangen gelijk op gaan lopen. De Commissie realiseert zich echter dat voor ieder van beide procedures een afzonderlijk tijdpad moet worden gevolgd. Indien deze te zeer uit elkaar lopen zouden ongewenste vertragingen kunnen ontstaan, hetgeen een te vergaande coördinatie weer ongewenst zou maken.

Het ware te overwegen in het licht van het voorgaande de begrenzing van het onderzoeksgebied met enkele tientallen ha. in zuidelijke richtingen uit te breiden.

In de voorgenomen inrichtingsmaatregelen neemt de te creëren zandwinplaats in het gebied een belangrijke plaats in. In alle varianten van de startnotitie is deze gesitueerd in het uiterste noorden van het onderzoeksgebied. Deze locatiekeuze lijkt vooral te zijn ingegeven door de recreatieve nabestemming die deze plas vermoedelijk zal krijgen, terwijl nauwelijks rekening lijkt te zijn gehouden met (geo)hydrologische overwegingen. Het graven van een diepe zandput in het

¹ Zie hiervoor ondermeer de inspraakreacties 8 en 10 (Bijlage 4).

beekdal kan, wegens de geohydrologische samenhang, een ernstige bedreiging voor het Witterveld vormen. Uit de thans beschikbare gegevens valt nu al op te maken dat de situering van de zandwinplaats in de zuidelijk gelegen ontginningsgronden uit milieu-oogpunt de voorkeur verdient, terwijl uit de bijgevoegde gegevens uit de startnotitie blijkt dat ook hier geschikt zand in de diepere ondergrond is te vinden². Ook zouden de mogelijkheden onderzocht dienen te worden, zand van buiten het onderzoeksgebied te betrekken. Ook hier zou weer het motto "werk met werk maken" van toepassing kunnen zijn; gedacht is o.a. aan zand van het terrein van de voormalige aardappelmeelfabriek Oranje.

De probleemstelling dient tenslotte enige aandacht te schenken aan mogelijke toekomstige ontwikkelingen in de oefentechnische behoefte van de krijgsmacht.

3.2 Doel van het voornemen.

Uit de hiervoor aangeduide probleemstelling moet in het MER het doel van het project afgeleid worden met betrekking tot de totale oefenbehoefte voor een geïntegreerd EOT- en OOT-gebruik als ook het eventuele recreatieve medegebruik van het terrein. Verder zal uit de beschrijving van het doel moeten blijken welke de aard en spreiding is van het gebruik in de tijd (dag, nacht, seizoen) met de bijbehorende intensiteit (aantallen machines, voertuigen en manschappen) die wordt gehanteerd als ontwerpgrondslag voor de voorgenomen inrichting van het EOT. Dit staat in verband met de hiervoor in de probleemstelling gesignaleerde mogelijke toekomstige veranderingen in de oefentechnische behoefte van de krijgsmacht.

In het MER zal het programma van eisen, dat het Ministerie van Defensie stelt aan een terrein voor EOT-oefeningen met medegebruik voor OOT-oefeningen, moeten worden aangegeven.

Aan de hand van de formulering van het doel dienen terrein-eisen te worden aangegeven waaraan de alternatieven en varianten die in het ontwerp-inrichtingsplan en het MER worden uitgewerkt, kunnen worden getoetst.

² Zie hiervoor ook inspraakreactie 5 (Bijlage 4).

4. DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN DE REDELIJKERWIJS IN BESCHOUWING TE NEMEN ALTERNATIEVEN.

In het MER moeten de voorgenomen activiteit en de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven worden beschreven en uitgewerkt. De initiatiefnemer kan in het MER al een voorkeur uitspreken voor één van deze alternatieven. Daarnaast is het ook mogelijk dat het MER volstaat met de presentatie van een aantal gelijkwaardige alternatieven. De keuze uit een van deze alternatieve oplossingen wordt in dat geval gemaakt in het verdere verloop van de besluitvorming mede op basis van de in het MER gepresenteerde milieu-overwegingen en de beoordeling daarvan.

4.1 De voorgenomen activiteit.

Bij de beschrijving van de voorgenomen activiteit met al zijn deel-ingenrepen en activiteiten zal een onderscheid moeten worden gemaakt naar de inrichting, het gebruik en het beheer van het gebied als militair oefenterrein. Afzonderlijke aandacht dient te worden besteed aan de dekking van de zandbehoefte en de eventuele voorgenomen zandwinning in het gebied. Zoals in de Startnotitie wordt vermeld zal, om voldoende draagkracht te bereiken, een laag van ca. 1.20 meter zand moeten worden opgebracht. In totaal gaat het hierbij om ca. 1 à 1,5 miljoen m³ zand waarvan aangegeven zal moeten worden voor welk deel dit uit de geprojecteerde zandwinning zal worden betrokken en welk deel van elders zal worden aangevoerd.

In de beschrijving van de inrichting van het terrein verdienen de volgende punten de aandacht:

- de gewenste omvang en indeling van het terrein voor EOT- en OOT-gebruik met afwachtingsgebieden, uitgangstellingen, banen-stelsel, vrij bereikbaar gedeelte ("free for all"), overgangsgebieden inclusief verdedigingsopstellingen en een rondbaan met toegangspunten, laad- en losplaatsen en spuitplaats, alsmede de onderlinge verhouding en locatie van al deze inrichtingselementen.
- de aard en de plaats van de ingrepen die de voorgestelde inrichting mogelijk moeten maken onder andere diepploegen, egaliseren, kappen, aanplanten, de zandwinning zelf alsmede de ten behoeve van de vereiste drooglegging uit te voeren drainage-werkzaamheden.

Het gebruik en het beheer van het terrein dient te worden uitgewerkt. Aandachtspunten daarbij zijn:

- de verschillende typen oefeningen die op het gehele terrein of delen daarvan zullen plaatsvinden uitgesplitst naar EOT- en OOT-gebruik en de bijbehorende personele en materiële sterkte en ingrepen in en op het oefenterrein.
- de verkeerssituatie en de verkeersintensiteit op en in de omgeving van het oefenterrein.
- Het mogelijke medegebruik van het terrein

